

רשות ההגבלים העסקיים

החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח - 1988

בדבר מתן פטור מאישור הסדר כובל

הסכם בין מכתשים מפעלים כימיים בע"מ לבין פזכים בע"מ ופזכים אחזקות

בע"מ

1. פתח דבר

ביום 13 בחודש מרץ 2000 הוגשה בקשה למתן פטור מאישור הסדר כובל לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988, (להלן: "**חוק ההגבלים העסקיים**"), שעניינה הסכם בין מכתשים מפעלים כימיים בע"מ (להלן: "**מכתשים**") לבין פזכים בע"מ ופזכים אחזקות בע"מ (להלן: "**פזכים**" ו"**פזכים אחזקות**"), בהתאמה). שני הצדדים עוסקים בייצור, ייבוא ושיווק מוצרי הדברה בשוק האגרוכימיה במדינת ישראל.

לאחר שבחנתי את ההסדר ואת הכבילות המצויות בו, כמו גם את השפעתן האפשרית על התחרות בשוק הרלוונטי, ולאחר שנועצתי בועדה לפטורים ולמיזוגים, שוכנעתי כי הכבילות אינן פוגעות פגיעה של ממש בתחרות בחלק ניכר של שוק המושפע מן ההסדר, כי עיקרו של ההסדר אינו בהפחתת התחרות או במניעתה וכי אין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו. מטעמים אלו ראוי ההסדר לפטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, בכפוף לתנאים המנויים בסיפא להחלטתי, בשל הנימוקים שיפורטו להלן.

2. הצדדים

מכתשים, חברה בבעלות כור תעשיות בע"מ וחברה אחות של אגן יצרני כימיקלים בע"מ (להלן: "**אגן**"), עוסקת בפיתוח, ייבוא, ייצור ושיווק מוצרי אגרוכימיה בישראל ובעולם. בשוק האגרוכימיה המקומי מוכרת מכתשים חומרי הדברה הן מתוצרתה והן מיבוא והיא מהווה בו גורם משמעותי. עם זאת, עיקר פעילותה של מכתשים בייצור חומרי הדברה המיועדים ברובם ליצוא, וכיום מוערכת מכתשים כיצרן הגנרי הגדול בעולם. אגן עוסקת אף היא במחקר, פיתוח, ייצור, יבוא ושיווק מוצרי אגרוכימיה בישראל ומחוצה לה, ומהווה גורם בעל משמעות בשוק הישראלי.

פזכים אחזקות, חברה בבעלות מלאה של רמי ויעל אונגר, היתה עד לשנת 1998 פעילה בתחום האגרוכימיה. פעילות זו הועברה על ידה לפזכים, כאשר חלק מהרשיונות עבור המוצרים שמוכרת פזכים רשומים עדיין על שמה של פזכים אחזקות.

פזכים, חברה פרטית בבעלות פזכים אחזקות, Rallis India ו- Tata International, עסקה עד לשנת 1999 בייצור מוצרי אגרוכימיה וכן ביבוא מוצרים ובשיווקם בישראל. החל משנת 1999 חדלה פזכים מפיתוח וייצור עצמי, והחלה לעסוק בפירמול מוצרי אגרוכימיה המיובאים על ידה,¹ על פי הסכמים עם ספקים מחוץ לישראל, ובשיווקם.² היקף מכירותיה של פזכים בתחום האגרוכימיה במדינת ישראל קטן ביותר, ומההיבט הזה פעילותה אינה משמעותית בשוק.

חברת פזכים היא מהקטנות בישראל בשיווק מוצרי אגרוכימיה. היא מתבלטת בשוק בשל המחירים הנמוכים של מוצריה, ואולם היא אינה מוכרת בישראל בהיקפים משמעותיים.

3. ההסכם

ההסכם שבפנינו עניינו מכירת כל פעילותה של פזכים בתחום האגרוכימיה בתוך שטח מדינת ישראל ושטחי הרשות הפלסטינית (להלן: "הרשות"), למכתשים. פעילותה של פזכים בתחום האגרוכימיה כוללת בחובה בעיקר רשיונות ליבוא, שיווק, הפצה ומכירה של מוצרי אגרוכימיה בישראל. כמו-כן כולל ההסכם מוצרים שבפיתוח; מוצרים בתהליכי רישוי; ידע של פזכים הנוגע לשוק האגרוכימיה בישראל ולמקבילו ברשות;³ אישורים לצורך ייצור, החזקה או מכירה של מוצרים ושל חומרי גלם; הסכמים עם לקוחות בשטחי ישראל והרשות; והסכמים עם ספקים בישראל ומחוצה להם (ככל שהם רלוונטיים לישראל).

4. הכבילות

4.1 מכתשים מתחייבת, ללא מגבלת זמן, שלא לעשות שימוש כלשהו בידע, ברשיונות ובמותגים, ובכלל זה שלא למוכרם ולא לבצע עבורם בדיקות איכות וניסויים, מחוץ לשטח ישראל והרשות. פזכים מצידה מתחייבת שלא לעשות שימוש זהה בידע, ברשיונות ובמותגים בתוך שטחי ישראל והרשות.

4.2 פזכים מתחייבת, החל מהמועד הקובע,⁴ ולמשך תקופה של 36 חודשים מסיום מתן שירותי הייעוץ על פי ההסכם,⁵ שלא לעסוק בכל צורה שהיא ולא להיות מעורבת, במישרין או בעקיפין, בכל הקשור לפיתוח, ייצור שיווק והפצה בישראל וברשות של רשיונות תכשירי ההדברה הנמכרים על פי ההסכם וכל הנלווה להם ושל מוצרים המתחרים להם.

4.3 פזכים מתחייבת שלא לעשות שימוש מחוץ לישראל ברשיונות לייצוא שהיא קיבלה בתוך ישראל. עם זאת, הסעיף הוחרג כך שלפזכים הותר לעשות שימוש ברשיונות לייצוא למשך תקופה של שנים עשר חודשים מרגע השתכללות ההסכם.

---

¹ פירמול הוא דילול החומר הטכני הפעיל לאחוזים המקובלים בשוק המקומי.

² חלק ניכר מהיבוא של פזכים מתבצע מחברת India Rallis ההודית.

³ לרבות פרוצדורות של תהליכי הייצור והפיתוח (פורמולציות) של המוצרים והמוצרים שבפיתוח.

⁴ המועד הקובע יחול חמישה ימי עסקים מהמועד בו מולאו כל התנאים המתלים בהסכם.

⁵ שירותי הייעוץ יינתנו למשך 12 חודשים מהמועד הקובע.

5. השוק הרלוונטי

ענף האגרוכימיה בישראל כולל את כל מוצרי ההדברה ובכלל זה קוטלי עשבים, קוטלי חרקים ומזיקים קוטלי פטריות, מווסתי צמחיה ומוצרים שונים המיועדים להגנת הצומח. היקף שוק האגרוכימיה במדינת ישראל עמד בשנת 1999 על כ- 90 מיליון דולר. בשוק מספר יצרנים מקומיים ויבואנים, כאשר המרכזית שבהם היא קבוצת מכתשים - אגן.

השוק נחלק לקבוצות מוצרים בני הרכב כימי דומה או זהה. בכל "משפחת" מוצרים שכזו נמכרים מספר מוצרים המיוצרים או מיובאים על ידי חברות ישראליות שונות, כאשר למכתשים ולפזכים חפיפה ב-11 משפחות מוצרים, ואלה הן: קוטלי עשבים בררנים לדגנים; אנדוסולפנים; 2.4D ותחליפיו; דיכלורבוס; כלורפיריפוס; מטהמידופוס; מונוקרוטופוסים; סיפרמטרינים; דימטואט; גלייפוסייט; וקוטלי האקריות.

בנוסף, באם יאושרו לפזכים הבקשות לקבלת רשיונות אשר ההליכים בגינם טרם הסתיימו, יגדל תחום החפיפה לשתי קבוצות מוצרים נוספות: פרמונים – חומר הגורם לבלבול מיני אצל החרקים כך שתמנע פעולת הרבייה; והליוגפריט – פנגצית על בסיס חומרים טבעיים שניתן להפנותו לאפיקים חדשים ומגוונים.

לפזכים קבוצת חומרים נוספת המבוססת על שמנים, אשר אינם מיוצרים או מיובאים על ידי מכתשים כלל. מטרת השמנים לעודד לבלבול אחיד בצמחיה הנתונה בעונות מסוימות בשלכת.

שוק המוצרים האגרוכימיים מאופיין בחסמי כניסה גבוהים, בעיקר בתחום המוצרים המקוריים, אך גם בתחום הגנרי. חסמי הכניסה נובעים מהוצאות מחקר ופיתוח גבוהות ביותר, הוצאות שיווק והפצה גבוהות, ואי רצון מצד הצרכנים לנסות מוצרים חדשים בשל הסיכון הטמון בניסיון. בנוסף, חומרי הדברה וכימיקלים אחרים נמכרים תחת פיקוח רשויות ממלכתיות בכל מדינה (בדרך כלל משרדי החקלאות, הבריאות ואיכות הסביבה), וחסמי הכניסה כוללים גם חסמי רישוי.⁶ בישראל כוללות דרישות הרישוי ניסויי שטח במשך מספר עונות חקלאיות ומבחני טוקסיקולוגיה, שעלותן המשוערת יכולה להסתכם בכחצי מיליון דולר, ומשכם נע בין שנתיים לשלוש שנים.

6. השפעת ההסכם על התחרות

ההסכם מעלה חשש בשני מישורים עיקריים. החשש הראשון נוגע בשווקים בהם פזכים מתחרה במכתשים – אגן: החשש שמכירת פעילות פזכים למכתשים תביא להיעלמות מותג זול בשוק.

---

⁶ עלויות הרישוי גבוהות ואף הולכות וגדלות במדינות שונות, לרבות במדינות מזרח אירופה ובדרום אמריקה, עקב התגברות המודעות העולמית לנושאי אקולוגיה.

חשש זה נחלש באופן משמעותי נוכח ההיקפים הכספיים המצומצמים של פזכים בישראל והיקף מכירותיה הזעום מתוך כלל השוק. נתח שוק זניח אינו מצדיק שימת דגש כה מרכזית ומשמעותית עד כדי שלילת הצדקתה של העסקה שבפנינו.

החשש השני נוגע לשתי "משפחות" ספציפיות: קבוצת האנדוסולפנים וקבוצת הדיכלורבוס.

קבוצת האנדוסולפנים: קבוצה זו משמשת בעיקרה להדברת מזיק בשם אליוטיקס המצוי בכותנה. כיום לא קיימת קבוצת מוצרים חלופית היכולה להדביר מזיק זה. בקבוצת האנדוסולפנים מצויים שלושה מוצרים: של מכתשים, של פזכים ושל חברת תעשיות כימיות תפזול בע"מ, כאשר למכתשים החלק הארי בשוק זה.⁷

קבוצת הדיכלורבוס: קבוצה זו כוללת שני מוצרים. האחד של מכתשים, והשני של פזכים. מוצרים אלו משמשים להדברת מגוון מזיקים, ואת כולם ניתן כיום להדביר על ידי שימוש בחומרים חלופיים. עם זאת, ייחודם של המוצרים הנמנים על קבוצה זו ביכולת האידוי שלהם בטמפרטורות נמוכות יחסית (גם בתנאי קירור), וכפועל יוצא – בסמוך מאוד לאחר הריסוס נותרות על הגידולים שאריות מעטות של חומר. תכונה זו חשובה לחקלאי בשל הצורך לקטוף את הגידולים בסמוך לריסוס.

חרף החששות האמורים, ההיקפים הכספיים הזניחים של שתי קבוצות המוצרים הבעייתיות אינם מצדיקים בעיני שלילת העסקה כולה. בנוסף, מאחר שהצדדים לעסקה הסכימו ביניהם שלא לכלול במסגרת הרשיונות הנמכרים את רשיונות פזכים עבור המוצרים מקבוצת האנדוסולפנים ומקבוצת הדיכלורבוס, אינני רואה טעם להמשיך ולדון בנקודה זו.

7. סוף דבר

לאחר שנועצתי בועדה לפטורים ומיזוגים, ראיתי לנכון להשתמש בסמכות הנתונה לי בסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים ולהעניק את הפטור המבוקש, בכפוף לתנאים הבאים המקובלים גם על הצדדים לעסקה:

- (1) חברת מכתשים מתחייבת להמשיך ולייבא את מוצריה המורשים של פזכים החל מהיום הקובע ולמשך תקופת הפטור.
- (2) רשיונות פזכים לייבוא מוצרים מקבוצת האנדוסולפנים ומקבוצת הדיכלורבוס, לא ייכללו במסגרת הרשיונות הנמכרים למכתשים.

תוקפו של הפטור הוא לחמש שנים מיום מתן החלטתי זו.

---

⁷ גידולי הכותנה בישראל מצויים כיום במגמת ירידה, בעיקר בשל כמות המים המרובה הצריכה לגידולם.

בשולי הדברים, ראיתי לנכון להעיר כי בקשה זו לפטור הובאה בפני רשות ההגבלים העסקיים בסמוך לאחר תיקון 6 לחוק ההגבלים העסקיים. עיתי זה גזר עיכוב בקצב הטיפול בבקשה, כמו גם בכמה בקשות אחרות שבאו בפני הרשות במועדים סמוכים. מאז אותו עיתי שמה לה הרשות כמטרה להחיש מאד את קצב הטיפול בבקשות פטור, ומטרה זו הושגה במלואה, במאמץ ניכר של עורכי הדין ברשות וכלכלניה, ושל הועדה לפטורים ולמיזוגים. אם אין בכך נחמה למבקשים בבקשתם זו, יהנו מכך גם הם בבקשות אותן יגישו בעתיד.

בהתאם לסעיף 15(א) לחוק ההגבלים העסקיים נתונה החלטתי זו לערר בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור.

ד"ר דוד תדמור
הממונה על הגבלים עסקיים

ירושלים, כ"ט אב תש"ס
30 אוגוסט 2000